

KA IN

11/3/XII/77

K A I N

L I S T Y P Ř Á T E L Ů M

II/3/XII/77

K A I N - Klub abstraktně indiferentních názorů

L I S T Y P Ř Á T E L Ů M

Předkládáme zlomek tvorby německého básníka a prozaika Reintera Kunzeho, která bohužel, je u nás téměř neznámá.

Přeložené ukázky jsou z:

Brief mit blauem Siegel /Dopis s modrou pečetí/ - 1973

Zimmerlautstärke - 1972

Die wunderbaren Jahre /Kouzelné roky/.- 1976

Sensible Wege /Citlivé cesty/ - 1969

A.Š.ACHMATOVOVÁ

J.J.JUSTUS

REINER KUNZE -

narodil se 16.8.1933 v Oelsnitz jako syn horníka. Studoval filosofii a žurnalistiku na Lipské universitě /1951-1955/, kde potom působil jako vědecký asistent. V roce 1959 byl propuštěn, byl pomocným zámečníkem, později redaktor závodního časopisu. Velmi často navštěvoval ČSSR, r. 1961 se oženil s českou zubní lékařkou.

K Čechám ho poutají i úzká osobní přátelství s Janem Skácelem, Luďvíkem Kunderou a mnoha dalšími. Od roku 1962 je volně působící spisovatel. Překládá české básníky /L.Kundera, L.Dvorský, J.Topol, J.Skácel, V.Holan, O.Mikulášek, A.Bartušek, J.Kolář/, v roce 1968 dostal cenu Čs. svazu spisovatelů za překlad české poesie. Na podzim 1976 vyloučen ze Svazu spisovatelů NDR a posléze v dubnu 1977 donucen k odjezdu do Spolkové republiky Německa.

Odpověď

Můj otec, říkáte,
můj otec v šachtě
záda plná šrámů
jizev
prašivé stopy padajícího kamení,
já ale, já
prý si opěvuji lásku

Já říkám
právě proto

Láska

Láska

roste v nás jak divoká růže
Zakořeňuje se
do očí,
když se setkávají se zrakem milého
Zakořeňuje se
do tváří,
když se o ně otře závan dechu milého
Zakořeňuje se
do kůže paže,
když se jí dotkne ruka milovaného
Zapouští své kořeny
roste bují
a jednoho večera
nebo jednoho rána
náhle ucítíme:
vždyť ona v nás
vyžaduje místo

Láska

roste v nás jako divoká růže
nevyzpytatelná
rozumu nepodléhající
Ale rozum
je ukrytý nůž v nás

Rozum

je v nás ukrytý nůž
k prořezávání růže
stem výhonků
jediného nebe

Jdu ulicemi

Jdu ulicemi, zachumlán v kabátě
Doma bude pusto. Chleba mne neuslyší
oheň nepromluví, zkřehlou duši neohřeje
a já bych tak rád řekl pár slov.

Jdu ulicemi a vidím tvůj obličej
Čekáš a už pro mne krájíš chléb
A kdybys snad přišla později ukrojil bych ho já pro tebe
A i když oheň bude mlčet, nepotřebujeme ho

1954

Pozvání na čálek jasmínového čaje

Vstupte, odložte
svůj smutek, tady
smíte mlčet

1967

Druhá báseň o čištění oken

Rám očistit

od možnosti mříže, pant

od možnosti šibenice, římsu

od možnosti posledního kroku

Okenní tabulky vyčistit, aby nic
nekalilo výhled

Dýchat

mír oken, která

nemusí v noci zamlčovat

své světlo

Jedlík jablek

Tvá náklonnost patřila
těm odpadlým
Když ses sklonil
Kvůli těm se nikdo nenamáhá,
ale právě ona
by měla být ta nejzralejší
Prodíráš se travou a býlím
jak časem
Právě mě napadá
hezký příběh
V každém
deset černých moudrostí
Kyselá
je zkušenost toho, který
věří pouze jablkům
na větvi

1967

Citlivé cesty

Citlivá

je zem u pramenů: žádný strom
nesmí být poražen, žádný kořen
vymýcen

Prameny by mohly
vyschnout

Kolik stromů ale bude
poraženo, kolik kořenů
vymýceno

v nás

1966

Dvořák v Čechách

Přivoláni zpět na scénu,

violista řekl:

Antonín Dvořák, kvarteto d-moll opus vierunddreisig

Tu jsem náhle ucítil:

jseš v cizí zemi

jsi v cizině

To ale trvalo

jen po dvě slova

Chození v kruhu

Mým polštářem je kabát
visící na síti pro zavazadla
Podšívkou mého spánku,
ožehnutou letícími jiskrami,
nepokoj, protože myšlenky,
můj chlapče, jsou u tebe
V jeslích si stěžovali,
že prý jsi škaredé dítě

Prý jsi nechtěl chodit v kruhu
Zlobně, se vzdorovitým čelem,
zůstáváš stát na pískovišti
Co se odehrává v tvém malém mozku,
to asi nikdo neví
Kdyby někdo použil násilí
ani s tebou nehne
Zatneš své pěstičky
A když tě nechají trucovat
odtáhne tě tvá svéhlavost
zase zpátky k hradu na pískovišti ,
který je nedokončený

Můj synu, můj milý chlapče,
kdo by ti mohl lépe rozumět
než já, tvůj otec, který tajně
zatímco ostatní jdou v kruhu
prchá psát báseň
Vzdorují právě jako ty jejich kruhům
/chtěl jsem vždy zůstat sám sebou/
Oni kráčeli v kruhu v mých ranách

Jen jdi nohama v kruhu,
až si budeš jist,
že jsi stvořil svět,
který se s nimi potom změří

Se svými myšlenkami se ale vznes
vysoko k nebi. Potichu
strhni duhu
/hradní bránu/. Snes si kameny
co se blýskají na měsíci
/k vydláždění serpentín/
Aby pak v hradu mohla bydlet
pohádka -

pak jim ho věnuj

Konec umění

Ty nesmíš, řekla sova tetřevu,
ty nesmíš opěvovat slunce
Slunce není důležité

Tetřev tedy vyjmul
slunce ze své básně

Jsi umělec,
pravila sova k tetřevu

A bylo krásně temno

1960

Řezbář

1	2
Je to v dřevě	Také po pádu umírá strom ve stromu jen pomalu
Vyhmátnout to pohledem	Právě jako v člověku člověk
Abstrahovat podle přírody	Odejmout mu jádro vyhlodat ho
Potom vtisknout zpět	To jej dělá upotřebitelným

/für Elly-Viola Nahmmacher/

3	4
/zakázka na vánoční jesličky/	
Chtějí vola a osla	Znovu a znovu ukřižovaný Kristus
Také závan jejich dechu pokud možno ze dřeva	ze dřeva a kamene mědi a železa skla a sádry
Pěkně přirozeně	Ale vzkříšení...

Šiřitelé Beethovena

/Ludvíku Kunderovi/

Vytáhli šířit Beethovena

pro každého

A protože měli také desku,

hráli, aby všichni rychleji pochopili,

symfonii č. 5 c-moll op. 67

Člověk M ale řekl,

že pro něho je to příliš nahlas, to

dělá asi jeho stáří

Přes noc vztyčili šiřitelé Beethovena

v ulicích a na náměstích stožáry

napnuli dráty připevnili

tlampače a s rozbřeskem

zazněla, aby si všichni lépe zvykli,

symfonie č. 5 c-moll opus 67

dost silně, aby byla slyšet

i v dálce

Člověk M ale řekl, že ho bolí hlava

šel domů k poledni zavřel

dveře a okna a chválil

tloušťku zdi

Vyzývavě připevnili šiřitelé Beethovena

drát na zdi a pověsili

tlampače pod okna tak, že

okenními tabulkami se drala

symfonie č.5 c-moll opus 67

Člověk však vyšel z domu a ukazoval

na Beethovenovi šiřitele,

každý se ho ale ptal, co má vlastně

proti Beethovenovi

Útočně zaklepali šířitelé Beethovena
na vrata člověka M a jakmile otevřel
vstrčili za práh nohu, chválíce čistotu
vstoupili

Náhodou přišla řeč také
na Beethovena
a pro oživení tema měli.
náhodou hned po ruce
symfonii č.5 c-moll opus 67

Člověk M se vrhnul na Beethovenovi šířitele
se železnou naběračkou
Byl zatčen

Vraždnickým nazvali čin člověka M
advokát a soudce z řad šířitelů Beethovena
Však naděje je stále
Byl odsouzen
k symfonii č.5 c-moll opus 67
od Ludwiga van Beethovena

Tu začal M bubnovat a křičet
až bylo ticho

Byl už příliš starý, řekli šířitelé Beethovena
Ale u rakve M, řekli,
stojí jeho děti

A děti si vyžádali
aby u rakve člověka M
byla zahrána
symfonie č.5 c-moll opus 67

Hymnus na jednu ženu při výslechu

Zlé to bylo
ona chvíle
vyslýchání

Potom
vydána na pospas jejich pohledům
se dozvěděla všechno

O nich

O nutnosti censury

Retušovat se dá
všechno

Pouze negativ
v nás

ne

Variace na téma "pošta"

1

Psaníčko,
skulinko na dva milimetry
ve dveřích do světa,
otvůrku otevřený,
sluneční paprsku,
psaníčko přísně prosvícené,

právě jsi došlo

2

Ó
je z cizí země, podívej,
ty známky!...Jak se ta země
jmenuje?
...
Německo, dcero, Německo

3

Dopisy,
vy bílé vši
v kožichu vlasti,
dejte si pozor!
Pošta je hřeben.

4

Jako mříž
padají stíny okenice
na prázdný papír.

Je bílý.

I to je provinění.

5

Také dopisy, které mlčíme,
budou
prosvíceny.

Přítomnost

Co skývám pod zámkem a pečeti?

Žádnou konspiraci nebo
dokonce pornografii

Minulost, dcero

tu znát, může
stát budoucnost

Historická nutnost

Pět pravd
rehabilitováno

Pohled na
pětset lží
katastrofální

Tedy
tanky

1968

Na jednoho zástupce moci
aneb
rozhovor o psaní básní

Zapomínáte, řekl, my máme delší ruku

Přitom šlo
o hlavu

1970

Děti míru

Šestiletý

Probodával figurky vojáků špendlíkem, zapichoval ho do břicha až špička pronikala zády. Bodal je do zad, až špička vylézala na prsou.

Padly.

"A proč právě tyhle?"

"To jsou přeci ti druzí."

Sedmiletý

V ruce drží revolver, přes prsa mu visí samopal.

"Copak říká těm zbraním tvoje máma?"

"Vždyť ona mi je koupila."

"A k čemu?"

"Proti zlým."

"A kdo je dobrý?"

"Lenin"

"Lenin, kdo to je?"

Usilovně přemýšlí a nemůže nalézt odpověď.

"Ty nevíš, kdo je Lenin?"

"Náčelník"

Osmiletý

"Byli z P. a my dostali místo ke stanování vedle", řekl muž z W. Stačilo se jen ukázat - a již jsme byli chlapcem z vedlejšího stanu odstřelováni pistolí. Když se naši kluci s ním chtěli dát do řeči, řekl jen, že otec o nás prohlásil, že jsme nepřátelé - a hned zalezl do stanu, odkud na ně zahájil palbu. Kluci byli s ním hned hotovi: "Přeskočilo mu !" Musím Vám však říci, když jsem ještě po osmi dnech nemohl jít do auta, aniž by na mne mířilo ústí pistole, šlo mi to na nervy.

Devítiletý

Pastor: Řekněme, že přijede strýček z Ameriky...

1. žák: To je nemožné. Hned by ho tanky zastřelily
/S gestem kulometčika/ trrrrr
/Ostatní žáci se smějí/

Pastor: A pročpak?

1. žák: Američani jsou přece nepřátelé.

Pastor: A Angela Davis? Cožpak jste nedělali pro
Angelu Davis nástěnku?

1. žák: Ta není Američanka. To je přece komunistka.

2. žák: Vůbec ne, to je černoška.

Jedenáctiletý

"Byl jsem zvolen oddílové rady", řekl chlapec a na-
píchl kousek šunky na vidličku. Muž, který mu to jídlo
objednal mlčí. "Jsem zodpovědný za socialistickou
brannou výchovu", řekl chlapec.

"Za co?"

"Za socialistickou brannou výchovu" a vsouká do sebe
makaron.

"A co při tom musíš dělat?"

"Připravuji manévry a tak dál".

Dvánáctiletý

Málem bych se byl naučil střílet z pistole, ale z oprav-
dové, na střelnici. Můžeš jet tramvaj í až tam, řekl
důstojník. Přišel uprostřed hodiny ruštiny, najednou se
otevřely dveře a on se zeptal, kdo by rád střílel z
pistole... Já jsem se přihlásil jako první, jenže - já
mám zrychlený tep... To musíš 15 vteřin vydechovat a
v natažené ruce držet pistoli a oni mohou přesně
spočítat jak máš rychlý tep. Ale, co myslíš, jak je
taková věc těžká. Jedno kilo a třicet deka...

A jeden, ten ti měl smůlu. Měl docela nízký tep, to by
bylo něco úplně vzácného, a víš co?

Měl příliš malou ruku, nedosáhl na konoutek.

Můj přítel, básník lásky

Je jedním z nejkurážnějších mezi Moravou a Vltavou, ignorant všech tabu, ironik destruuující každé dogma. Vyprávěl mi svůj příběh jara 68:

"Ráno kolem třetí stojí jakási žena za dveřmi a volá mé jméno, a právě tuto noc je u mě Alena!" říká.

S Alenou je ženat, ale nebydlí spolu v Praze. Pouze on zde pracuje a má tu jeden pokoj.

"Víš přece, jak je Alena žárlivá," říká. "Naštěstí spí jako dítě - Ta venku čekala a já přemýšlel, kdo to může být: Jana? Evička?... Dáša? Dášu jsem poznal před pár dny. Také nádherné děvče! Ale když jsi jedenkrát s nějakou spal, nepoznáš ji přece hned po hlase. Opět volá, klepe. Nyní se pohnula též Alena. Položím jí ruku na ústa a říkám, že se nemusí vzrušovat, pravděpodobně je to někdo, komu zavřeli bar a on by chtěl dál pít. Pak slyším, jak ta venku odchází... O půl sedmé opět klepání. Ten samý hlas - Jdu otevřít, říká Alena.

- To přece nemůžeš, říkám a snažím se jí od toho odradit.

- Já jsem ale zvědavá, říká a bere si župan. Když vidím, že katastrofě nelze zabránit, přesunuji se do koupelny. Alena se vrací bledá. Praha je obsazena, říká, na Václavském náměstí stojí sovětské tanky. - Chlapče, kdybys věděl, co se ve mně odehrálo: Bože, jak já byl rád, že to byly jen tanky."

ELEMENT

Na policičku v jednom učňovském internátu si Michal postavil Bibli. Ne proto, že by byl věřící, ale chtěl si ji jednou konečně přečíst. Vychovatel ho sice upozornil, že na policičce na knihy v socialistickém internátě nemá Bible co dělat, ale Michal se zdráhal Bibli z policičky odstranit.

Kterýpak internát není socialistický, ptal se, a protože v socialistickém státě je každý učňovský internát socialistický a protože k povinnostem církve nenáleží vychovávat absolventy průmyslových chemických škol, vyvodil z toho, že pokud má vychovatel pravdu, nemohl by se v socialistickém státě stát absolventem průmyslové chemické školy nikdo, kdo požaduje, aby na jeho polici směla stát Bible.

Tato logika, přednášená pod záštitou Lessingovy medaile, která byla Michalovi propůjčena na konci desáté třídy /průměrná známka jedna celá/ ho vedla rovnou před ředitelem: Bible zmizela a Michal přemýšlel i nadále logicky.

Učitelka občanské výchovy ho ale začala klasifikovat jako jeden z oněch prvků, na které v Mendělejevově periodickém systému není pamatováno a jsou blíže určovány přídatným jménem "nejisté".

2

Jednoho večera byl Michal zavolán k závodní strážci. Nějaký pán v civilu před něho položil text, ve kterém se nějaký Já zavazoval, že během Světového festivalu mládeže a studentsva nevstoupí do hlavního města, a vyzval ho, aby podepsal. - Proč?, ptal se Michal. Pán se na něho podíval, jako by otázku neslyšel. Během Světového festivalu mládeže bude na dovolené, řekl Michal, a pod jeho postelí stojí zbrusu nové horolezecké boty, které si určitě nekoupil proto, aby lezl na televizní věž na Alexu. Během festivalu nebude dokonce ani v zemi. - Pak tedy ať podepíše, řekl pán a sáhl přes stůl a položil propisovačku, která ležela vedle doprostřed papíru. - Ale proč?

ptal se Michal. Ten text zní jako doznání nějaké viny. On si není žádné viny vědom. Nanejvýš, že jednou málem trampoval s jedním VW Broukem se západoberlínskou poznávací značkou. Tehdy se o něm bezpečnostní orgán informoval na škole: To ale pro něho není žádný důvod k podepsání, že během festivalu mládeže nepojede do Berlína. - Co pro něho důvod je nebo není, o tom se tady nebude debatovat. Tady jde o jeho podpis. - Ale to by se mu muselo přece zdůvodnit, řekl Michal. - Kdo tady co musí, vyplývá jediné ze skutečnosti, že v tomto státě vykonávají moc dělníci a rolníci. Bylo by tedy doporučení hodné nedělat žádné okolky. - Michal se začal obávat, že by mu mohlo být znemožněno trampovat do Vysokých Tater, spolkl poznámku, že ta poslední slova znějí jako vyhrůžka a podepsal.

Dva dny před jeho dovolenou mu byl odňat občanský průkaz a byla mu vydána provizorní legitimace, která neoprávovala k opuštění NDR a na které bylo neviditelně napsáno: Nejistý element.

3

S topografickou představou Vysokých Tater v hlavě a ho-
rolezeckými botami na nohou, vyrazil Michal k Baltickému
moři. Protože by to pro něho nebylo výhodné, jet stopem
již ze Z, jel tedy až do K vlakem. Na nástupišti města K,
kde se vynořil s kytarou přes rameno, na něm hlídka
bezpečnosti vyžádala, aby se legitimoval. "Aha", řekl
policista, když uviděl průkaz a vyzval ho, aby šel s ním.
Byl předán dvěma příslušníkům VB, kteří ho odvedli na
okresní oddělení. "Všechno vybalit!" Vybalil. "Zabalit!"
Zabalil. "Podepsat!" Podruhé podepsal text, ve kterém
se jeden Já zavazoval, že během Světového festivalu ne-
vstoupí do hlavního města. Po 24 hodinách byl propuštěn.
Příštího rána - Michal se právě postavil na okraj silnice,

aby si stopl nějaké auto - bez vyzvání u něho zastavil vůz VB. "Váš průkaz prosím". Po chvíli na to se Michal ocitl opět na okresním oddělení VB. "Všechno vybalit!" Vybalil. "Zabalit" Tentokrát jej dali na společnou celu. Malé setkání kytar, které dostaly "Festivalový zákaz". Byli načapáni s jednou z Biermanových písní nebo s písní s názvem Nečekej na lepší časy.

Bylo vyvoláno jeho jména. "Kam?" - "Jedna švýcarská kapela potřebuje kytaristu" - řekl ironicky strážník. Přivedl ho zpátky do Z. Koncert se konal na okresním oddělení VB. "Vy jste tedy chtěl do Berlína!" "Chtěl jsem k Baltickému moři." Policista mu zahřměl do uší: "Když ještě jednou zalžete předvedu vám citelně, co moc dělníků a rolníků znamená!" Michal byl vyfotografován /s černou páskou přes oči, bez pásky/ a propuštěn.

Aby se zase nestal podezřelým, že chce do Berlína, rozhodl se, že pojedede nejdříve na východ a pak teprve nahoru k pobřeží. V T. se nabídl jeden řidič nákladního auta, že ho příštího dne vezme sebou daleko za Berlín. "V půl osmé před nádražím." V půl osmé se prostranství před nádražím modralo košilemi a vlajkami. Všichni se zde shromažďovali před odjezdem do Berlína. Pořadatel se ho zeptal, zda patří k padesáté skupině - "Vypadám snad na to? - Pořadatel přišel zpátky se dvěma nádražními policisty. "Váš průkaz!" Michal se zdráhal jít s nimi. Vysvětloval. Prosil. Popadli ho za ruce. Nádražní cela. Výslech. Policisté mu radili, aby si koupil jízdenku na rychlík a jel zpátky. Protestoval. Má přece právo strávit svou dovolenou všude tam, kde se smí zdržovat se svým průkazem. - Že prý nemusí jet zpět až do Z, řekli policisté, stačí do D. V případě, že by dělal ještě nějaké těžkosti, přinutí je, aby informovali okresní oddělení VB a pak by z toho nevyšel tak lehce.

Zdvojená hlídka se psem ho doprovázela k výdejně jízdenek a k vlaku. "Pokud vystoupíte dříve než v D, budete zatčen !" Na všech mezistanicích stály hlídky se psy.

V D. ho očekávali dva policisté a vyzvali ho, aby si okamžitě zakoupil jízdenku do Z. a odebral se k vlaku. Vzdal se. Na nástupišti v Z. počkal, až policisté přišli k němu. Srovnali obličej s fotografií a dali mu průkaz zpět. "Můžete jít." - "Kam?" zeptal se Michal.

Doznívání

Tady se nebude hrát. Váš čas je pryč, běžte domů!
/Policejní hlídky k mládeži, která 8.8.1973, tři dny po skončení Světového festivalu, hrála na Alexandrově náměstí na kytary./

Když Michal vyšel z pivnice, vypadalo náměstí jak vymetené. Pod obchodním domem někdo nastartoval motor: Právě odváželi mládežnické odpadky. Jeden střep však zostuzoval náměstí: On. Mezi hlídkami, které zde stály jak rychle vyrostlé stromy. Policajtsky zelené. Věčně zelené.

Jeho kytara již neležela na okraji kašny. Oni měli jeho kytaru. Měli rukojmí.

Policista řekl: "Hledáte vaší kytaru? Pojdte se mnou."

Zatímco Michal stál v chodbě policejní budovy vedle ostatních, obličejem ke zdi, ruce nahoře, dozněl den řevem. "Zout boty!" "Když si ty boty okamžitě nezuješ, dostaneš jednu do rypáku a kde tahle pracka uhodí, tam tráva už nikdy nenaroste!"

Seděli na okraji kašny: Učedníci, školáci, penzisté.

Mnoho kolemjdoucích se zastavilo a zatleskalo jim, zvláště těm dvěma Maďarům. Jednomu při hře skoro odsakovaly od strun jiskry.

Na desetimarkovém pokutním lístku, který Michal ve tři hodiny ráno vyměnil za svou kytaru, stálo: Rušení socialistického soužití /Hra na kytaru/.

LETÁKY

"Představ si", řekla, "mohl bys teď napsat leták. Co bys tam napsal?" Protože se na mém čele začal stahovat mrak, dodala: "Nemám v úmyslu žádné houposti. Prostě jen takl Je to přece zajímavé."

"Co bych napsal? Nic", řekl jsem". Jsou jiné věci, které by se na letácích musely rozhodit mezi lidmi."

"A to by bylo?"

"Nad tím bych se musel zamyslet."

"Tak se jednou zamysli", řekla.

...

Leták č. 1

A když vše bude pryč... když to vše ustane... slast kráčet v masách... mávat vlajkami v průvodech Pak přijde jeden, který učiní omračující objev. Objeví jedince. Řekne: Existuje organismus, jménem člověk, na kterém záleží. A zda je šťasten, je otázka. Aby byl svobodný, je cíl. Skupiny jsou něco sekundárního... stát je něco sekundárního. Nezáleží natom, aby žil stát - záleží na tom, aby žil člověk.

/Kurt Xucholsky/

Leták č. 2

Musíme, podle mého názoru, především na to klást důraz, abychom... to nejdražší co máme, mladé lidi a naše lidi vůbec, chránili před poškozením společenským aparátem. To není jen to, že se naše řeč mění v hantýrku, nebo se v ni hrozí změnit. Dokonce je to tak, že vymizelo mnoho pojmů, které našinci, když jsme vyrůstali, byly samozřejmé, např. pojem volnosti, kdy člověk jde na procházku, aby si urovnal myšlenky, kdy člověk je s to se ponořit do sebe nebo si sám sešnout na lavičku a něco si přečíst, aniž by to bylo nařízeno, aniž by to vyvolalo otázku, zda se k tomu zavázal. Myslím, že je nejvyšší čas varovat před příliš velkým začlenováním jednotlivce a před vymazáním svobody, volnosti

v soužití našich spoluobčanů. Humanismus a přísná organizovanost byly vždy v rozporu. Sami Jezuité nebyli ve své organizaci tak přísně začlenění jako my...

/Arnold Zweig, Dresden 1954/

Leták č. 3

/především pro hlasatele přesvědčení/

"Museli bychom... se... řídit přesvědčením, že bychom mohli propadnout klamu všude tam, kde se domníváme, že je něco skálopevně jisté. Od skromnosti, takové kardinální omyly uznat za možné, odvisí, zda lidstvo bude osvobozeno od útrap předsudků nebo nadále skrze ně chřadnout. Možnost vyléčení se zdá být závislá na trpělivosti a vlídnosti se kterou jsme připravováni v dětství na život mezi sobě rovnými."

/Alexander Mitscherlich/

Leták č. 4

/zvláště pro mladé lidi, jejichž ideálem je strávit mládí vleže pod jabloní/

"Každý den myslím na to, že můj vnější i vnitřní život spočívá na práci nyní žijících i již zemřelých lidí, že se musím namáhat dít právě tolik jako jsem dostal a dostávám."

/Albert Einstein/

Leták č. 5

/především pro neočekávané mladé lidi/

"Člověk nevytvoří revoluci tím, že se naparuje, vytvoří revoluci tím, že přinese řešení."

/Le Corbusier/